

DOI: 10.5604/01.3001.0016.1795

Grażyna Maciak

Collegium Witelona Uczelnia Państwowa
Wydział Nauk Społecznych i Humanistycznych
e-mail: grazyna.maciak@collegiumwitelona.pl

Julia Langner

Collegium Witelona Uczelnia Państwowa
Wydział Nauk Społecznych i Humanistycznych
Studentka 4 roku kierunku Pedagogika Przedszkolna i Wczesnoszkolna, jedn. studia mgr.
e-mail: julia.langer@studenci.collegiumwitelona.pl

Daria Ligudzińska

Collegium Witelona Uczelnia Państwowa
Wydział Nauk Społecznych i Humanistycznych
Studentka 4 roku kierunku Pedagogika Przedszkolna i Wczesnoszkolna, jedn. studia mgr.
e-mail: daria.ligudzinska@studenci.collegiumwitelona.pl

Oliwia Szumańska

Uczennica Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących
im. Henryka Pobożnego w Legnicy
e-mail: Oliwia.szumanska04@interia.pl

Damian Dąbrowski

Uczeń Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących
im. Henryka Pobożnego w Legnicy
e-mail: damiandabrowskiqi@gmail.com

Michał Rejczyk

Uczeń Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących
im. Henryka Pobożnego w Legnicy
e-mail: m.rejczyk.1990@wp.pl

Dobre praktyki Collegium Witelona Uczelnia Państwowa – twórcza aktywność na trudne czasy i jej wymiar

STRESZCZENIE

W Collegium Witelona Uczelnia Państwowa powstał projekt pt. „Twórcza aktywność – możliwości wykorzystania czasu wolnego również w czasie pandemii”. Ideą projektu było wskazanie młodzieży możliwości spędzania czasu wolnego również w sytuacji izolacji. Projekt skupiał się na wykorzystaniu potencjału twórczej aktywności. Twórcza aktywność jest szansą dla młodych ludzi do samorealizacji – niezależnie

od płci, rasy, narodowości, wyznania, przekonań, wieku. Jest możliwością wykorzystania własnych umiejętności oraz rozwijania zainteresowań i pasji jak również poprzez konkretne działania, dokonywanie zmian społecznych minimalizujących problematykę zagrożeń psychicznych.

Różnorodne formy plastyczne, muzyczne czy teatralne stanowią najczęściej podejmowaną aktywność twórczą, są możliwością ekspresji, przy której towarzyszą emocje za pośrednictwem barw, dźwięków, słów, gestów oraz ruchu. W ten sposób młodzi ludzie mogą zaspokajać własne potrzeby z jednoczesnym poznaniem właściwości przedmiotów rzeczywistego otoczenia. Twórcza aktywność jest najlepszym dla jednostki sposobem na zaspokojenie potrzeby poznawania i doświadczania świata. Powinna być traktowana jako priorytet wykorzystywany w procesie wychowania, podstawowa wartość i narzędzie wspierające rozwój, szczególnie w sytuacji izolacji czy zagrożeń społecznych. Wszelkie działania wykazujące twórczą aktywność, szczególnie w dzieciństwie, stanowią cenne ogniwa wpływające na efektywność procesu edukacyjnego i wychowawczego. Rozwijają ciekawość poznawczą, wyobraźnię, kreatywność, ale również bawią i cieszą. Mogą być podstawą terapii czy socjoterapii. Twórcza aktywność może stanowić alternatywę na zamknięcie, izolację. Daje możliwość na ciekawe i twórcze spędzenie czasu wolnego – indywidualnie, wspólnie, również w małej grupie. Może dać poczucie własnego spełnienia z jednoczesnym osiągnięciem własnego sukcesu. Może stanowić alternatywę na pandemię – COVID-19.

Warto więc skupić uwagę na możliwościach twórczej aktywności oraz zainteresować się metodą aktywizacji dzieci i młodzieży, jaką jest projekt. Niech dobre i sprawdzone praktyki służą inspiracji i podejmowaniu podobnych działań.

Słowa kluczowe: twórczość, aktywność, projekt, czas wolny, K. J. Szmidt, Antoine de Saint-Exupery.

Twórczość i jej wielowymiarowość

Kształtowanie wśród dzieci i młodzieży „twórczej aktywności” budzi we współczesnym świecie ciekawość i zainteresowanie. Zachęcanie młodych ludzi do działań polegających na tworzeniu czegoś oryginalnego, użytecznego, wartościowego w różnych dziedzinach, m.in. plastyce, muzyce, literaturze, stanowi podłoże integracji, promocji, ale przede wszystkim kształtowania umiejętności młodzieży do działania w grupie oraz bycia z samym sobą w sytuacji izolacji.

Pojęcie twórczości, jak wskazuje literatura pedagogiczna i psychologiczna, jest dość kontrowersyjne i trudne do zdefiniowania. Ramy twórczości i jej definiowanie są niemożliwe poprzez jednoznaczne określenie. W rezultacie twórczość stanowi zjawisko wieloaspektowe, widoczne jako:

- osoba (ang. *person*) – obejmuje osobowość twórcy, intelekt, wartości oraz inne cechy danej jednostki;
- proces (ang. *process*) – uwzględnia sposób myślenia, uczenia się, komunikacji i motywacji;
- środowisko (ang. *press*) – procesowi twórczości sprzyjają lub go ograniczają relacje z otoczeniem oraz przyjmowane postawy;
- wytwór (ang. *product*) – efekt ludzkiego działania¹.

¹ <https://www.psychologiawbiznesie.pl/tworcosc>.

Angielska uczona Margaret Boden podkreśla, że „twórczość jest zagadką, paradoksem, sekretem”². Istnieją opracowania, takie jak: *Trening twórczości* E. Nęckiego, *Trening kreatywności* Krzysztofa J. Szmidta, które uczą twórczości i kreatywnego tworzenia. Jednocześnie słowa „twórczość” w swojej książce pt. *Moby Dick* użył w roku 1841 amerykański pisarz Herman Melville. Do 1997 roku słowo zostało użyte w tytułach ponad 8450 różnych opracowań³.

Jednostkę twórczą charakteryzują pewne predyspozycje, m.in.:

- ciekawość poznawcza,
- spostrzegawczość,
- szczególna wrażliwość na problemy,
- wyobraźnia,
- umiejętność dostosowania się do określonych sytuacji,
- przedsiębiorczość,
- motywacja,
- kreatywność⁴.

Można wskazać również następujące cechy człowieka twórczego:

- poczucie humoru,
- spontaniczność i ekspresyjność,
- wolność od bojaźni przed nieznanym, tajemniczym, zagadkowym,
- zdolność do integrowania, łączenia tego, co oddzielne, a nawet przeciwstawne, w całość,
- niezależność oraz akceptacja własnych myśli i uczuć⁵.

Warto jednocześnie pamiętać, że to, co będzie twórcze dla jednych – inni będą ignorować. Twórczość w sposób szczególny łączy się z potrzebami ludzkimi oraz współczesnymi trendami.

Twórcza aktywność jest szansą dla młodych ludzi do samorealizacji – niezależnie od narodowości, przekonania, wieku. Jest możliwością wykorzystania własnych umiejętności oraz rozwijania zainteresowań i pasji, jak również – poprzez konkretne działania – dokonywania zmian społecznych minimalizujących problematykę zagrożeń psychicznych.

Różnorodne formy plastyczne, muzyczne czy teatralne, stanowią najczęściej podejmowaną aktywność twórczą, są możliwością ekspresji, przy której towarzyszą emocje za pośrednictwem barw, dźwięków, słów, gestów oraz ruchu. W ten sposób młodzi ludzie mogą zaspokajać własne potrzeby z jednoczesnym poznaniem właściwości przedmiotów rzeczywistego otoczenia.

Twórcza aktywność jest najlepszym dla jednostki sposobem na zaspokojenie potrzeby poznawania i doświadczania świata. Powinna być traktowana jako priorytet wykorzystywany w procesie wychowania, podstawowa wartość i narzędzie wspierające rozwój, szczególnie w sytuacji izolacji czy zagrożeń społecznych. Wszelkie działania wykazujące twórczą aktywność – szczególnie w dzieciństwie – stanowią cenne ogniwa wpływające na efektywność procesu edukacyjnego i wychowawczego. Rozwijają ciekawość poznawczą, wyobraźnię, kreatywność, ale również bawią i cieszą. Mogą być podstawą terapii czy socjoterapii.

² M.A. Boden, *What Is Creativity?* [w:] *Dimensions of Creativity*, red. idem, Cambridge, London 1996, s. 75.

³ J.K. Szmidt, *Pedagogika twórczości*, Gdańsk 2007, s. 49.

⁴ <https://www.psychologiawbiznesie.pl/tworczosc>.

⁵ A.H. Maslow, *W stronę psychologii istnienia*, Warszawa 1986, s. 136–137.

Twórcza aktywność może stanowić alternatywę na zamknięcie, izolację. Daje możliwość na ciekawe i twórcze spędzenie czasu wolnego – indywidualnie, wspólnie, również w małej grupie. Może dać poczucie własnego spełnienia z jednoczesnym osiągnięciem własnego sukcesu.

Twórcza aktywność jako integracja i promocja środowiska

Zachęcanie młodzieży do działań polegających na tworzeniu oryginalnych, użytecznych, społecznie wartościowych twórców w różnych dziedzinach, umożliwiających jednocześnie dobrą zabawę, stanowi również kształtowanie umiejętności bycia w grupie i z samym sobą, ma szczególne znaczenie dla zdrowia psychicznego młodych ludzi w konieczności przebywania w izolacji. Mając na uwadze walory twórczej aktywności oraz potrzebę minimalizacji skutków pandemii, w Collegium Witelona Uczelnia Państwowa 18 listopada 2021 r. rozpoczęło realizację projektu pt. „Twórcza aktywność – możliwości spędzania czasu wolnego, również w czasie pandemii”. Jako myśl przewodnią wybrano przesłanie Antoine de Saint-Exupéry’ego: „Aby istnieć, trzeba uczestniczyć”.

Projekt w swej realizacji wskazywał następujące cele:

1. Kształtowanie i wzmacnianie zachowań asertywnych.
2. Wskazanie możliwości spędzania czasu wolnego.
3. Promocja zdrowego stylu życia.
4. Kształtowanie umiejętności radzenia sobie z własnymi emocjami.
5. Kształtowanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych.
6. Integracja i promocja środowisk wychowawczych.
7. Wzmacnianie roli liderów wykazujących pozytywne zachowania.
9. Wskazanie walorów i zalet pedagogiki zabawy.
10. Wskazanie możliwości wykorzystania przedmiotów z otaczającej rzeczywistości.

W działaniu uczestników projektu program uwzględnił:

1. Zajęcia warsztatowe o charakterze artystycznym przy wykorzystaniu prostych przedmiotów z rzeczywistości oraz darów natury.
2. Wskazanie ćwiczeń i zajęć praktycznych o charakterze artystycznym przy wykorzystaniu twórczej aktywności.
3. Wskazanie zadań artystycznych umożliwiających współpracę i zasady prawidłowej socjalizacji.
4. Przedstawienie zabaw artystycznych wyciszających i uspokajających.

Realizacja zadań projektu zakładała posługiwanie się głównie metodami aktywnymi, w tym warsztatową. Dominującą formą były ćwiczenia praktyczne, mające na celu uaktywnienie młodzieży oraz jednocześnie zachęcenie jej do poszukiwań w tematycznie wybranych obszarach.

Uczestnicy projektu otrzymali certyfikaty zaprojektowane przez studentów.

Odbiorcami zaplanowanych zadań była społeczność uczniowska szkół legnickich zajmująca się działaniami społecznymi – pomocą i wsparciem na rzecz innych.

Spodziewanym i zakładanym efektem działań w ramach „twórczej aktywności” było wyposażenie młodych, kreatywnych jednostek w wiedzę i praktyczne umiejętności w gospodarowaniu czasem wolnym przy wykorzystaniu twórczej aktywności. Zapoznanie z elementami pedagogiki zabawy. Podwyższenie umiejętności zachowań asertywnych i ugruntowanie doświadczeń w obszarze budowania relacji i komunikacji, z jednoczesnym integrowaniem i promowaniem własnych środowisk wychowawczych. Ukształtowanie umiejętności bycia z samym sobą w sytuacji izolacji i zagrożenia pandemicznego.

Istotnym aspektem założeń programowych projektu było wskazanie na ważność wartości w życiu jednostki jak i kierowanie się nimi w życiu codziennym – praktyczne wykorzystanie ich w celu spełnienia siebie.

Znaczące w realizacji projektu było aktywizowanie młodzieży w kierunku zdrowego trybu życia – ukształtowanie poczucia dbania o siebie i innych, pod względem psychicznym.

Projekt stanowił element integrujący środowiska wychowawcze oraz środowisko lokalne. Jednocześnie miał znaczenie w sferze motywacji młodzieży do twórczego działania, własnego rozwoju, aktywności – motywacji do aktywizacji w środowisku, mając na uwadze wartości uniwersalne. Miał pokazać, że przebywanie w izolacji może być aktywne, twórcze i ciekawe dla siebie i innych. Projekt zakładał, że działania programowe zostaną rozpoczęte w Collegium Witelona Uczelni Państwowej w Legnicy od listopada 2021 r., a następnie przekazane do realizacji w kolejnych środowiskach wychowawczych. Kolejna edycja projektu – 24 marca 2022 r. – została wzbogacona, dzięki możliwości pracowni technologii informacyjnej oraz zaangażowaniu dra Marka Kazimierowicza, o pokazy wykorzystania dywanu multimedialnego oraz gier dydaktycznych w pracy z dziećmi i młodzieżą.

Mając na uwadze pandemię i zagrożenie COVID-19, spotkania młodzieży odbywały się przy zachowaniu zasad bezpieczeństwa i rygorów higieny pracy. Projekt miał swoje ramy czasowe, w których następowało w kolejności:

- rozpoczęcie – powitanie uczestników;
- krótka prezentacja idei programu i jego założeń;
- budowanie empatii – poznawanie uczestników projektu;
- wspólna zabawa – wykonywanie proponowanych zadań, szczegółowe omawianie poszczególnych zadań artystycznych; prowadzenie zadań przez poszczególne grupy;
- prezentacja wykonanych twórczych prac;
- wręczenie certyfikatów uczestnictwa.

Warto zaprezentować pomysły artystyczne wykonywane w ramach zadań projektu. Studentki: Aleksandra Rogowska, Weronika Brzezińska, Marcelina Żak zaproponowały do realizacji makramowy lampion na jesienne wieczory. Michalina Kuprianiuk, Wiktoria Kasprzyk, Adrianna Lis, Klaudia Piróg zaprosiły do wykonania wykałaczkowych osłonek na doniczkę. Kolejna grupa studentek: Sylwia Roślička, Kamila Świątek, Paulina Ordon, Ewa Drajek, Wiktoria Łata zaproponowały jesienne lampiony z łatwo dostępnych słoików i liści. Aleksandra Załęska, Maja Grzybowska, Julia Langner, Daria Ligudzińska były pomysłodawcami magic handle. Wszystkie pomysły twórczej aktywności zostały zaprezentowane na nagranych przez studentki filmikach instruktażowych.

Program zajęć warsztatowych z młodzieżą w ramach projektu

Warsztaty dla młodzieży w ramach twórczej aktywności na terenie Collegium Witelona Uczelni Państwowej zostały zapoczątkowane 18 listopada 2021 r. Pierwszą grupą młodzieży byli uczniowie Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących w Legnicy. Pod okiem studentów z Witelonki zapoznawali się z możliwościami tworzenia makramowych i jesiennych lampionów, z przedmiotów łatwo dostępnych w domu, m.in. słoików, sznurków, szypek, liści, wykałacek.

W dniu 24 marca w Collegium Witelona gościła młodzież z V Liceum Ogólnokształcącego z Legnicy oraz Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 4 z Legnicy. Zajęcia z młodzieżą w ramach projektu „twórcza aktywność” prowadziły – podobnie jak w listopadzie, w ramach

pierwszej jego części – studentki III roku pedagogiki. Tym razem młodzi ludzie prócz tworzenia oryginalnych dzieł plastycznych mogli zapoznać się równocześnie z możliwościami wykorzystania w edukacji wczesnoszkolnej i przedszkolnej technologii multimedialnej poprzez doświadczenia z dywanem multimedialnym oraz grami dydaktycznymi.

Ważną ideą projektu było wskazanie możliwości działań twórczych w czasie wolnym, również izolacji w czasie pandemii. Jednocześnie warsztaty miały oddźwięk integracji i promocji własnych środowisk. Projekt cieszył się zaangażowaniem studentów pedagogiki, jednocześnie stanowił promocję środowiska akademickiego, integrację młodych ludzi.

Wśród zaproszonych licealistów była również młodzież ukraińska. Mając na uwadze współczesną sytuację narodową oraz trudności uchodźców zamieszkałych w Internacie przy Zespole Szkół Ogólnokształcącym nr 4, młodzi ludzie otrzymali z rąk studentów paczkę podarunkową w celu przekazania dla potrzebujących mieszkańców.

Spotkanie studentów i młodzieży odbywało się w miłej atmosferze. Młodzież wykazywała swoją ciekawość również w kierunku możliwości dalszego kształcenia w Collegium Witelona.

Zajęcia plastyczne były dla młodzieży świetną zabawą i szczególnie doświadczeniem w kierunku poznania sposobów na praktyczne i użyteczne gospodarowanie czasem wolnym przy wykorzystaniu twórczej aktywności. Spotkania dawały jednocześnie możliwości kształtowania umiejętności pracy w grupie, zachowań asertywnych i budowania empatii. Spotkania odbywały się w ciepłej, ciekawej i miłej atmosferze.

Twórcza aktywność Collegium Witelona Uczelni Państwowej i jej ciąg dalszy

Spotkania młodzieży w ramach działań projektu nie zakończyły się w murach Uczelni. Uczniowie z Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących twórczą aktywność wykorzystali we własnym szkolnym środowisku. 8 grudnia 2021 r. samodzielnie wykonywali ozdoby bożonarodzeniowe, a następnie 10 grudnia 2021 r. zorganizowali kiermasz wykonanych dzieł. Widok ozdób i zapach ciast przypominał wszystkim, że coraz bliżej święta. Magiczna aura zrobiła swoje. Łakocie i dekoracje znalazły nowych właścicieli, którzy dołożyli swoją cegiełkę do powstania „Strefy relaksu” dla uczniów ZSTiO. Strefa relaksu stanowiła jednocześnie działanie, które również zostało podpatrzone na uczelni. W działaniach twórczej aktywności brała udział młodzież z samorządów klasowych oraz przedstawiciele innych agend szkolnych. Wspólna praca artystyczna pozwoliła na lepsze poznanie siebie, pozwoliła na integrację środowiska własnego, była jednocześnie inspiracją do zaplanowania kolejnych zadań z obszaru twórczej aktywności, które miały dalszy ciąg w murach ZSTiO 6 kwietnia 2022 r.

Uczniowie ZSTiO, ucząc się od studentów Collegium Witelona Uczelni Państwowej, podjęli twórczą aktywność, wdrażając ją w środowisku szkoły. Pewni własnych umiejętności i sił po ubiegłorocznych działaniach zaprosili w kwietniu do siebie uczniów Szkoły Podstawowej nr 4 z Chojnowa. Młodzież wspólnie wykonywała ozdoby świąteczne z przeróżnych materiałów i według własnych pomysłów. W efekcie powstały papierowe jajka, wełniane króliczki i owieczki, pisanki w stylu glamour, wyduszkowe wazoniki oraz wiele innych oryginalnych dekoracji. Zainspirowali młodszych kolegów do poszukiwania własnej twórczej drogi, i nie tylko własnej – uwierzyli, że chojnowianie rozprzestrzenia pomysł we własnym zespole.

Oczywiście liderzy realizacji projektu twórczej aktywności na terenie ZSTiO w Legnicy na pamiątkę wspólnych działań opracowali również własne certyfikaty dla uczniów z Chojnowa, które zostały wręczone na zakończenie i podsumowanie projektu.

Studentki (Julia Langner i Daria Ligudzińska) oraz Uczniowie ZSTiO w Legnicy (Oliwia Szumańska, Michał Rejczyk, Damian Dąbrowski, Kacper Rupiczak) własnymi doświadczeniami dotyczącymi kontynuacji projektu Collegium Witelona Uczelni Państwowej podzielili się w czasie konferencji zorganizowanej na terenie Uczelni w maju 2022 r. w wystąpieniu pt. „Szkoła przyszłości – czyli jaka? Rozwiązania dla nowoczesnej edukacji. Trendy, prognozy, możliwości”. Jednocześnie czynne uczestnictwo młodzieży pozwoliło im poznać bliżej realia macierzystej Uczelni, co w rezultacie – na ten moment – zachęca ich do podjęcia dalszego kształcenia w jej murach.

Projekt „Twórcza aktywność – możliwości wykorzystania czasu wolnego również w czasie pandemii” stanowi rozwinięcie idei szkoły aktywnej, twórczej. Jednocześnie będzie podstawą do opracowania w niedalekiej przyszłości badań w działaniu w celu prowadzenia refleksyjnej obserwacji skutków działań twórczych. Należy mieć na względzie, że badania w działaniu posiadają istotną zaletę – pozwalają na systematyczną obserwację działań twórczych⁶. Mając na uwadze fakt, że wyżej wskazany projekt wpisał się z powodzeniem w środowiska wychowawcze, warto dokonać dalszych obserwacji, rejestrując zachowania tworzących osób.

Bibliografia

Boden M.A., *What Is Creativity?* [w:] *Dimensions of Creativity*, red. idem, Cambridge, London 1996.

<https://www.psychologiawbiznesie.pl/tworczosc>

Maslow A.H., *W stronę psychologii istnienia*, Warszawa 1986.

Popek S.L., *Mechanizmy aktywności twórczej człowieka w świetle interakcyjnej teorii psychologicznej*, Lublin 2016.

Sajdak A., *Edukacja kreatywna*, Kraków 2008.

Szmidt K.J., *Pedagogika twórczości*, Gdańsk 2007.

Szmidt K.J., *Pedagogika twórczości*, wyd. 2 poszerzone, Sopot 2013.

⁶ K. J. Szmidt, *Pedagogika twórczości*, wyd. 2 poszerzone, Sopot 2013.

SUMMARY

Grażyna Maciak, Julia Langner, Daria Ligudzińska, Oliwia Szumańska,
Damian Dąbrowski, Michał Rejczyk

**Good Practices at Witelon Collegium State University –
creative activity for difficult times**

A project entitled 'Creative activity – the possibilities of using one's free time also during a pandemic' was implemented at Witelon Collegium State University. The aim of the project was to show young people the possibility of making a good use of their free time also in a situation of isolation. The project focused on the use of the potential of creative activity. Creative activity is a chance for young people to realize themselves – regardless of their gender, race, nationality, religion, belief or age. It constitutes an opportunity to use their skills and develop their interests and passions, as well as making social changes that minimize the issue of mental threats, through specific actions.

Various artistic, musical and theatrical forms constitute the most frequently undertaken creative activity, they are the possibility of expression accompanied by emotions through colours, sounds, words, gestures and movement. In this way, young people can satisfy their own needs while learning about the properties of the objects in the real environment. Creative activity is the best way for an individual to meet the need for getting to know and experiencing the world. It should be treated as a priority used in the process of upbringing, a fundamental value and a tool supporting development, especially in situations of isolation or social threats. All tasks which enhance creative activity, especially in one's childhood, are valuable links influencing the effectiveness of the educational process. They develop cognitive curiosity, imagination and creativity, but also entertain and enjoy. They can constitute the basis of therapy or sociotherapy. Creative activity can be an alternative to confinement and isolation. It opens opportunities for spending one's free time in an interesting and creative way – individually, in company, also in a small group. It can give children a sense of fulfilment while achieving success. It can be an alternative to the COVID-19 pandemic.

Therefore, it is worth focusing on the existing possibilities of creative activity and becoming interested in the method of activating children and youth, which was the purpose of the project. Let good and proven practices be the source of inspiration for others to undertake similar activities in the future.

Key words: creativity, activity, project, free time, K.J. Szmidt, Antoine de Saint-Exupery.

Data wpływu artykułu: 6.11.2022 r.

Data akceptacji artykułu: 12.12.2022 r.